

ΧΩΡΟΙ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΑΦΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ (Ιούνιος 1998)

Συγγραφέας: ΚΩΣΤΑΣ ΜΕΝΟΥΔΑΚΟΣ

Η διαχείριση των αποβλήτων δημιουργεί ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην εποχή μας οι λεγόμενες ανεπτυγμένες χώρες. Στην Ελλάδα το πρόβλημα έχει προσλάβει ήδη διαστάσεις εκρηκτικές.

Η πραγματική κατάσταση που υπάρχει στην Πατρίδα μας είναι σε όλους ορατή. Δήμοι και Κοινότητες, αλλά και ιδιώτες, έχουν δημιουργήσει μεγάλο αριθμό χωματερών, διάσπαρτων σε όλη τη Χώρα: σε ορεινές, πεδινές και παραθαλάσσιες περιοχές, κοντά σε οικισμούς και σε αρχαιολογικούς χώρους, σε τοποθεσίες ιδιαίτερου κάλλους και οικολογικής αξίας. Είναι δε πρόδηλο ότι η κατάσταση αυτή εγκυμονεί κινδύνους άμεσους και σοβαρούς για την υγεία των ανθρώπων και για το περιβάλλον. Οι αδέσποτες και ανεξέλεγκτες αυτές χωματερές αποτελούν πηγές ασθενειών, μόλυνσης του υπεδάφους καθώς και των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, αλλά, όπως διαπιστώνουμε μοιρολατρικά κάθε καλοκαίρι, και εστίες πυρκαγιών που απομειώνουν, κάθε χρόνο και περισσότερο, το φυσικό πλούτο της Χώρας μας.

Από την άλλη μεριά, κάθε προσπάθεια να βρεθεί, έστω και καθυστερημένα, κάποια λύση συναντά σθεναρές αντιστάσεις. Διότι η οποιαδήποτε λύση προϋποθέτει την εγκατάσταση σε κάποιους συγκεκριμένους τόπους μονάδων διαχείρισης των απορριμμάτων, είτε αυτή έχει τη μορφή της υγειονομικής ταφής είτε της θερμικής επεξεργασίας ή άλλης τεχνικής μεθόδου. Και, βεβαίως, οι αντιδράσεις των κατοίκων των αντίστοιχων περιοχών, όπως και των φορέων συλλογικής εκπροσώπησής τους, δημόσιων και ιδιωτικών, είναι αναμενόμενες, άνκαι συνήθως όχι δικαιολογημένες. Οι αντιδράσεις μάλιστα αυτές, που δεν παρατηρούνται μόνο στην Ελλάδα, πρέπει να θεωρηθούν και φυσιολογικές στις κοινωνίες, οι οποίες πορεύονται με κινητήρια δύναμη το κέρδος και την ικανοποίηση ατομικών συμφερόντων και στις οποίες δεν έχει γίνει κοινή συνείδηση η έννοια και η αξία του γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος.

Το θέμα της διαχείρισης των απορριμμάτων είναι, έτσι ή αλλιώς, σύνθετο, διότι δεν έχει μόνο τις όψεις που αποτελούν σήμερα την κορυφή του παγόβουνου, δηλαδή την επιλογή της μεθόδου διάθεσης και του τόπου κατασκευής των σχετικών εγκαταστάσεων. Ένα πλήρες σύστημα διαχείρισης των αποβλήτων πρέπει να περιλαμβάνει και την έρευνα μεθόδων περιορισμού της παραγωγής απορριμμάτων, μείωσης της βλαπτικότητάς τους και αξιοποίησής τους. Για το τελευταίο αυτό ζήτημα πρωτεύοντα ρόλο έχει βέβαια η ανακύκλωση. Η υποχρέωση να αντιμετωπισθούν όλα αυτά τα ζητήματα αποτελεί μάλιστα και νομική επιταγή.

Επιβάλλεται από διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας και κυρίως από κανόνες του ευρωπαϊκού δικαίου, για παράβαση των οποίων άλλωστε έχει καταδικασθεί η Ελλάδα από το Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Ειδικότερα, δεν αρκεί, κατά το νόμο, αποσπασματική και κατά περίπτωση χωροθέτηση των μονάδων διαχείρισης αποβλήτων. Επιβάλλεται αντίθετα γενικότερος χωροταξικός σχεδιασμός, και μάλιστα σε δύο επίπεδα, εθνικό και περιφερειακό. Έτσι η διαδικασία χωροθέτησης ορισμένης εγκατάστασης διάθεσης απορριμμάτων είναι πολύπλοκη και χρονοβόρα. Οι σχετικές δε ρυθμίσεις δεν μπορούν να μεταβληθούν ουσιωδώς από τον Έλληνα νομοθέτη, αφού, όπως έχει αναφερθεί, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους επιβάλλονται από διατάξεις του ευρωπαϊκού δικαίου. Οι αρμόδιες αρχές είναι, λοιπόν, αναγκασμένες να τηρήσουν τη χρονοβόρα αυτή διαδικασία, ενώ έχει ήδη σημάνει, σε ορισμένες τουλάχιστον περιοχές, στις οποίες περιλαμβάνεται πρωτίστως το λεκανοπέδιο της Αττικής, συναγερμός για τους κινδύνους που δημιουργούνται από τη συνέχιση της σημερινής απαράδεκτης κατάστασης.

Ας σημειωθεί ακόμη ότι είναι ανάγκη να εφαρμοσθεί ορθά η σχετική νομοθεσία και να ακολουθηθούν οι νόμιμες διαδικασίες, ώστε να μη δημιουργηθούν κίνδυνοι ανατροπής των σχετικών διοικητικών ενεργειών από τα δικαστήρια, η οποία θα επιδεινώσει το πρόβλημα. Διότι αναπόφευκτα, οι όποιες επιλογές της Πολιτείας θα θίξουν συμφέροντα συλλογικά ή ατομικά και, επομένως, πρέπει να αναμένονται με βεβαιότητα προσφυγές στα δικαστήρια.

Το πρόβλημα της διάθεσης των αποβλήτων χρειάζεται άμεση και σωστή, από τεχνική και νομική άποψη, αντιμετώπιση. Και με δεδομένη, σε πολλές περιπτώσεις, την άρνηση της τοπικής αυτοδιοίκησης να αρθεί πάνω από τοπικιστικά κριτήρια, η ευθύνη των κρατικών οργάνων, και κυρίως του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ για το μείζον αυτό θέμα είναι ασφαλώς αυξημένη.